

(<https://radio808.com>)

🕒 23. studenoga 2025.

🔪 Nova glazba (<https://radio808.com/category/nova-glazba/>)

[Feljton] Glas iz etera – putovanje kroz stoljeće radija na prostorima Hrvatske – 4. nastavak

Halo, halo, ovdje Radio Zagreb

Piše: Gordan Antić

Povijest Radio Zagreba nije samo kronologija jednog medija. Priča je to o igri, eksperimentima, tehnološkom optimizmu, političkim idejama i pritiscima, kulturnom razvoju i stvaranju prvog modernog **hrvatskog javnog prostora**. Od osluškivanja tendencija na zapadu, u Londonu, Parizu, Berlinu ili čak puno bliže **u Puli**, prvih amaterskih eksperimenata dvadesetih godina, preko ratnih prekida i propagandnih manipulacija, do poslijeratne obnove i izgradnje moćnog radijskog sustava koji će postati preteča Hrvatske radiotelevizije, **Radio Zagreb** predstavlja uistinu jedan od pionirskih, također najdugovječnijih i najutjecajnijih medijskih projekata u ovom dijelu Europe.

Spomen-ploča na zgradi na Markovom trgu 9

Počeci radija u Zagrebu

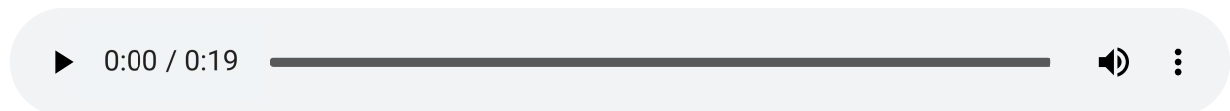
Nakon Prvoga svjetskog rata bežična komunikacija postaje područje velikog interesa mnogih. Iako se u Zagrebu još od 1910-ih provode pokusi bežične telegrafije, stvarni razvoj i upotreba počinje dvadesetih godina. Zagreb je tada u svojevrsnom kulturnom i tehnološkom zamahu,

možda čak **“Silicijska dolina”** onog vremena a ovih prostora. Konteksta radi, Zagreb već ima uspinjaču, botanički vrt, električni tramvaj, Glavni kolodvor, glazbeni paviljon na Zrinjevcu, filharmoniju, nogomet, filmove, **HNK**, Franck, Oktogon, **Društvo hrvatskih književnika**, automobile, palaču pošte, Samoborček, zvjezdarnicu, **Penkalinu tvornicu**, avione nad gradom, asfaltiranu Ilicu, Kraš, **NSK**, mnoge fakultete i koješta drugo. Na svjetskoj razini tadašnji izumi, patenti i proizvodi omogućavaju da se diljem Europe osnivaju prve radijske postaje. Tehnološki entuzijasti i popularizatori ovih prostora, poput inženjera **Otona Kučere**, ističu nužnost da se Zagreb uključi u novi medijski val.

Godine **1924.** u Zagrebu se osniva **Radioklub Zagreb**, u kojem djeluju pioniri poput **Božidara Pregla**, **Ive Štatlera** i **Stanka Vraza**. Klub pokreće predavanja, izdaje publikacije o radio-tehnici a članovi izrađuju i grade prve odašiljače amaterske snage. Upravo je zagrebački radioklub mladica iz koje će niknuti i izrasti ideja javne a privatne radiopostaje.

Istovremeno, država **Kraljevina SHS** načelno prepoznaje važnost radija kao modernog sredstva komunikacije. **Ministarstvo pošta i telegrafa** kraljevine, odnosno **Zagrebačka direkcija** tog ministarstva, načelno potiče osnivanje radiopostaja, a Zagreb se pokazuje i ubrzo nameće kao najorganiziraniji kandidat. Načelno je u ovom slučaju značilo im dvije godine, uz rad i zagovaranje, čekanja na koncesiju i dozvole.

Halo, halo...

Rekonstruirana snimka prvih izgovorenih riječi na Radio Zagrebu

U večer jedne sunčane subote, **15. svibnja 1926.** počela je s radom **Radio stanica Zagreb**. Skladatelj i glazbeni pedagog **Krsto Odak**, točno u 20 sati i 30 minuta na klavir polaže svoje prstiče i svira hrvatsku himnu. Uživo – a kako drukčije! Pridružuje mu se velika **Božena Begović**, glumica, književnica, prevoditeljica i prva spikerica izgovorivši u eter onu povijesnu: *“Halo, halo, ovdje Radio Zagreb”*. Nakon nje uslijedio je govor ravnatelja **dr. Ive Sterna** (Štern, kasnije Globnik). Te su večeri zainteresirani slušatelji, na **srednjem valu** valne duljine **350 metara (856,55 kHz)**, uz pomoć odašiljača od punih **150 W** i antenom rastegnutom pedesetak metara između dva drvena stupa, direktno s **Markovog trga** mogli čuti službeni bilten, klasičnu glazbu i 15-minutne novosti. Čudo od programa! Usput, Stern, jedan je od suvlasnika/dioničara radija koji je bio u privatnom vlasništvu društva **Radio Zagreb d.d.** Prvi voditelj i urednik postaje bio je **Drago pl.**

Perković, a projekt je financiran uz potporu države i organiziranog radijskog pokreta dok je tada na području Zagrebačke direkcije pošta i telegrafa bilo prijavljeno pedesetak radijskih prijemnika.

Zgrada u kojoj se nalazi studio i dva antenska stupa

Od tog trenutka Radio Zagreb emitira redovito. U programu dominiraju glazbene točke, vijesti, govorni prilozi i vrlo brzo, prva izvještavanja s mjesta događaja te izravni prijenosi iz koncertnih dvorana. U tim prvim godinama, Radio Zagreb postaje centralno mjesto širenja kulture, emitiraju se koncerti **Zagrebačke filharmonije**, **HNK-a**, predavanja s **Filozofskog fakulteta** i programi namijenjeni seljaštvu, radnicima i djeci. Već **1927.** uveden je prvi **dnevnik vijesti** a preko telefonskog voda redovito se pridružuje u zajedničke emisije **Mreže srednjoeuropskih radijskih postaja** iz Beča, Praga, Varšave, Budimpešte a i šire. Temeljem te suradnje, godinu kasnije, Radio Zagreb primljen je u punopravno članstvo tadašnje **Međunarodne radiodifuzijske unije** u Ženevi (danas EBU) zastupajući tako i ondašnju **Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca**. Te iste godine, pokreću se također specijalizirani tematski programi i prve radijske drame. Konteksta radi, Ljubljana dobiva radio 1928. a Beograd 1929. U Zagrebu i okolici se krajem dvadesetih godina bilježi oko 4000 pretplatnika radija.

Antena 150 vatnog (W) odašiljača

Vidi vruga, uvjetovano uglavnom svjetskom gospodarskom krizom, pogotovo u prvoj polovici tridesetih godina, pada prodaja radijskih prijemnika, usporava se tehnički razvoj i razvoj radijskog programa Radija Zagreb. Negdje u proljeće **1940.** godine suvlasnici u dioničkom društvu bivaju izvlašteni a radio biva nacionaliziran od vlasti **Banovine Hrvatske.**

Nastavlja se...

Reference:

https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_radio
(https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_radio)

https://www.rkz.hr/pages/history_cro.htm
(https://www.rkz.hr/pages/history_cro.htm)

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti.

< Prethodna objava (<https://radio808.com/feljton-glas-iz-etera-putovanje-kroz-stoljece-radija-na-prostorima-hrvatske-3-nastavak/>)

Sljedeća objava >